

Изази сваког четврта
на цијелом табаку.

Стаје за Црну Гору, Ау-
стро-Угарску, Босну и Хер-
цеговину :

годишње . . . 4 фор.
на по године . 2 п
на четврт године 1 п
за Србију и све друге земље
децимале . 15 франка
на по године . 8 п
на три мјесеца 4 п
у штату.

ЦРНОГОРКА

ЛИСТ ЗА

КЊИЖЕВНОСТ И ПОУКУ.

Уредник :

ЈОВАН ПАВЛОВИЋ.

Преплата на Црне Го-
ре и сва писма шаљу се
само уреднику.

Преплата из Србије у
пућује се Велимиру Вало-
жићу у Биоград, а из дру-
гих крајева под адресом
P. Ramadanović Cattaro-
(за „Црногорку“).

Преплату примају сви
наши књижари и новинар-
ске експедиције. Не-
офанкирана писма не при-
мају се.

БРОЈ 13.

Цетиње, 11. Априла 1885.

ГОДИНА 11.

СЛИКЕ ИЗ ЖИВОТА.

IV.

На

Гробовима Круте

близу Уциња.

Не у сани по на јаву
Књаз Николо виђех главу,
Гђе на гробљу тужно Круте
Рони сузо горко љуто !

Жалоснице сузе бјажу
То вјаз лице тецијаху,
Жалоснијем гласом стаде,
Да нариче тешке јаде :

„Ту ли сте ми храбри војници,
Ту ли сте ми Црногорци,
Ту ли сте ми бео млада,
Ту во слава удомила !

За крот часни и слободу
Живот дасте мом народу,
На жртвеник Српско славе
Жртвовасте младо главе !

Јако ми је ваших глава
То из убра бојна слава,
Јако ми је што вас младе
Ја невидим самном јаде !...

Бецо моја, јади моја !
Што гинусте тако млади ? !
Што вас к смрти ладној гони
Те падосте сви смиони ! ?

Витезови, жежо љута !
Час проклето по сто пута,
Што ми е вама Бог не узео —
Но да лијом горке сузо !“

„Господару, сунце наше !“
Мртви гласи зборит' сташе :
„На обали сињег мора
Суторман не посла гора

Да иптемо а на мјесту
Ма Уцињу зор-невјесту,
Коју оте Скадар горди
Сво на пушци и на борди !

У зелено рухо била
Обучена дивна вила,
Под вратом јој морска пјена
Таласаше прса њена . . .

Квалва бјеше, Квалке, хана
Вјерна љуба освотника,
Танко ни рај није знао —
Јер је Скадру не би дао ! . . .

Искасмо је ад' не дад е,
Господару, није зајде
Крпти оно што је било
Вратит' ни се не би мило

А пред твоје очи сјајне
Без невјесте наше бајне,
Те са зором а на силу
Престесмо морску вилу !

Ма остасмо сви ми амо
На свјет други — гђо су само
Ворица мртво душе
Те за народ потгнуше !

Ево зашто, Кјажо мио,
Младе си нас изгубио,
Но се радуј а не плачи
С нама друге појуначи !“

Уцињ, 3./IV. 1885 год.

Ј. Поповић-Липовац.

О пјесништву нашијех дана.

(Наставак *).

Ко би могао помислити, да ће се у наше народно лирско пјесништво увући њешто, што нас изједначаје с Кинезима?

Узмите најновије производе народног лирског пјесништва у Војводини — паћи ћете их у разним пјесмарицама — па их сравните с кинеским народним лирским пјесмама, увјерићете се о великом сродству њиховом. Само што су кинеске много љепше од нашијех.

То је она врста пјесама, при којима се љеки утисак из природних појава такне пјесничке душе, која налазећи сродности у своме стању са тијем природним појавима хвата се за њих и падвезује о то своја рођена осјећања.

Неда се ништа љепше замислити од тога заметка лирске пјесме, само ваља да је све у свом реду, т. ј. да је све лијено: и онај природни појав, и утисак који од њега на душу пада, и душа која га прима, и осјећање душице, које се с њим сноји.

Да видимо неколико овакмијех пјесама, па да их упоредимо с кинескијема, у њемачком пријеводу, јер другога немамо при руци.

Проста Војвођанка нашијех дана пјева овако:

„Зелени се трава,
Мене боли грла,
Нема дике да ми доје,
Да ме глава прође.“

Чујте како Кинескиња пјева:

Die Wasserlilie wächst im See,
Sie steht in Blüte;
Um einen schönen Mann ist weh
Mir im Gemüthe.“

Није ли то скоро у свему исто, па баш и у самом стиху? Али док су пјесме овога рода у Срба на жалост већном фриволне, у Кинеза морал превлађује. Н. пр.

Сркиња:

„Ја сам цура малена,
Сукња ми је шарена,
За то момци за маом лете,
Ма да сам још дете.“

А Кинез овако:

„Eh' die Maulbeerblätter fallen,
Sind sie lieblich bunt zu schaun;
Wenn sie streben zu gefallen
Sind dem Falle nah die Frau.“

Али и аистражујући од морала п фриволности, праве поезије много је више у пјесмама кинеским овога рода, него у среским. Јер, на жалост, има више овакмијех пјесмица среских, у којима се осјећање не падвезује ни за какак

лијеп појав у природи, него ма за какву другу најобичнију и најпозаичнију ствар на свијету. Н. пр.

„Три рџаа сомота,
Зар те није срамота“ и т. д.

Или:

„Три рџаа мола,
Мој се дика дола“ и т. д.

Или:

„Четир коња зелена,
Нова кола гвоздена,
Па њима су одитијари
Све сами бећари.“

Или:

„Седамдесет и седам,
Сви су момци к'о један“ и т. д.

Све ове пјесме показују дубоки пад пјесничке творбе. Тога пада не би могло бити, да није сама народна душа пала из првобитне висине своје, гдје је с женотама природе друговама, у ниски глџб друштвенога талога. Не вјерујемо, да ће се икад извући из тога глџба, вап ако би се све околности измијениле, а томе пјесуе прилике.

Не можемо оставити ову жалосну партију нашијех разматрања, а да не поменемо још једну најновију каказу наше литературе, која се на жалост штампа и растура у 100.000 егземплара и пјева из још више грла. То су пјесме Србина Милоша Грабовачког. Тај „Србик“ има заслугу, да је нагрдио среску литературу, увукавши у своје пјесме дневну политику. Прве су му пјесме овога рода из среско-турског рата. Могао би рећи љеки злопамтило, подсећајући на Вулис: какав рат, опака и пјесма! Нека то, али шта је Богу скривила литература среска, да је „Србик“ наказам својим нагрђује? Шта је скривило старац Гутенберг, да се вјештина његова тако злоупотребљује, и шта је скривила она јадна карта, да се по њој окакве силачине просипљу? Шта је поезија скривила, да јој „Србик“ срамоти и оца и мајку?

Треба ли да наведемо што из тих „пјесамача“ „Србинових“?

Чуда ради и то ћемо учинити!

Узп ма коју с реда, али је читај на штесрне, да ти се не би преврнула утроба:

„С оне стране Србије
Четир нове ћуприје,
На ћуприји Милан стоји,
Своју војску броји.“

Помози Боже и мајко божја! Хајде даље:

„Русија се шалила,
С Швабом сајуа правила,

* Види број 11.

За то тајом књиго пишо
Да се Милан дижо.“

Отрите зној с чела, па хајдемо даље :

„Хајде брато Војине
Да читимо новине :
Како Турцин Босну даје,
Милан не пристаје,
Већ он пише нешто вишо,
А Турчин уздише.“

Хоћемо ли још ?

„Зелен добеш добује,
Милан храну кушује,
Да он пуни магацине,
Да има до зиме.“

Доста за Бога !

(Наставиће се).

ЈЕДНА ПОСЛАНИЦА НА ВОДЕНИ ПОНЕДЕЉНИК.

Велаславној дружини Монгола,
Што без сваког оперира бола,
Рад паркозе раби алкохола,
— Прави Монгол мој' и витријола —
Што се никад на силу не кола,
Што га не мож' од чаше и стола
Одвратити баш ни сам Лојола,
Што јој поздрав дотрча без кола —
Нек је хвала, поздрав и парола

Од л'јепога и ружнога пола :
Да јој слава иуца и да кола
Од сјеверног до јужнога пола
— Иг' бар даје нег Ада од Мола —
А највеће нек јој хорошкола
— То је прва од свих њених рола —
Примадона сивора Турола.

С у б о т и ц а, 1885.

Писма из Војводине.

I.

Жалосно су слике и прилике, које данас постоје у нашој књижевности по овим странама, баш као и оне у нашем политичком животу. Ту се види, како је тјесно склопач један за други, те се по даје одијелити : Кућа ли народни живот у политичкоме и друштвеноме, то ће и у књижевноме погледу. Први и бољи радици у јавном животу покушали су се у приватан и фамилијаран живот, те још једино тамо живе, а јаван рад је остао дијелом на њеколицијем млађим снагама, које са великим напорима настоје да замијене понестале раднике и да сачувају њихове тековине, дијелом на још мањи број старијих снага које су већим дијелом одступиле од свога њекадашњег правца, које се још и за то из свога многогодишњег мучања покренуло, да би назаднију струју према извјереној старијој могли протуривати. Неутјешна је то слика, слика умора или боље нерада, која се оку приказује — слика, коју може само омукушени источњак показивати, који, немогући олакво од плода и успјеха доћи, одаје се фатализму, улдеу, шат он што донесе.

Тачка нам је и књижевност. Дјела врхних не тражите ; добра су рјетка а лоша су поплавила ово мало књижевног раја : ради се зло а нада се добро — може ли тога бити ?... Али нијесмо са свијем ји без нада. Српска влада је откупила дјела Вукова, те ћемо зар скоро доживјети те умотворине народне у једином издању тако, да ће се и народ и књижевник занонити овом дуповном и моралном пљом, те ће се у њеку руку препродити, а од онога нашег који зрачак и ни нас Војвођане. Књ и ж е в н и к Стојан Новаковић не би ничим другим боље могао политика Стојана озарити свјетлошћу, коју је он себи до сад као министру

ускраћивао ! То би била нада с поља, а има једно и унутар наших редова. „Књ и г е з а н а р о д“, што их је накана „Српска Матица“ издавати, могу такођер бити од великог утицаја на народ и књижевност ; на ову пошљедњу тијем, што ће много утјецати на правац књижевника и књижара, по што ће то књиге јединицом својом покварити књижарима вољу за издававање рђавих дјела, а књиговницима даће ове књиге посла и правца у исто доба. Кроз дужи вријеме, кад се овиме књигама буде пробудила воља и смисао у народу за корисним књигама, престаће оне књижарске шпекулације, које су се код нас већ грозно одометале.

Истина, и ја не могу да увидим разлоге, за што ће „Матица“ из Кољевићевог закладе оне књиге издавати, и за што се она није тога подухвата и пријед сјетила ; али, није ни сада рђаво погодила. Јер и ја држим са онима, који знају, да је стипендијама за нашу интелекцију доста а за трговце, занатлије и тежаке ништа учињено, па је требало оставину једнога родољубивога трговца управо на то одредити, и ја сам увјерен, да је „Матица“ давно могла из својих прихода такав подухват отпочети, који је очигледно кориснији него издавање самога „Летописа“, а новац би јој се тај ипак наклањао, као што ће се и овој заклади враћати, односно припољавати.

И код једног и код другог подухвата вриједило би, да се издања удешавају према очима, т. ј. да буду крупним словима штампана, те да не паднемо са нашим јестиним издањима у негу погрешку, коју на западу испиштају очима својијема читаоци ни. Пајзгоднији је за то формат т. зв. француски, од прилике као „Дјела Јакова Игњатовића“. Матица би могла и 5 табака такога формата за 10 новчића давати, а тај је формат zgodан и за руку, и за деп и г. д.

Осим та два подухвата, која до сада, на жа-

дост, вијесу још ништа донијела, али која нам тек њоке паде улијевају, имамо да забиљежимо једну повољнију књижевну новину у овој години, а то је излагање књижевно-поучног листа „Стражилова“, на којему раде поглавног професора српске Ђивазије у Новоме Саду. Покретачи веле да су овај лист изазвале праве књижевне потребе, што ја не разумијем, јер знамо, да је за те потребе „Јавор“ већ ту, који се по својој правци не разликује од „Стражилова“, а не вјерујем ни да је „Јавор“ противан бољим радовима, то да се не би могло доћи до споразума, да се тај хтио, и свакојак се овај требао покушати (та бар се о власнику — Знају — не даје сумњати, да би био противан бољој редакцији!) прије него што се покренуо други лист у једном и истом правцу, код оваких аলেখудих прилика! Иначе „Стражилово“ има бољих радова него „Јавор“ и брижљивије је уређивано од овога. С тога гледишта и забиљежих ово као повољнију појаву. На језик и граматику се у „Стражилову“ јако ниси, али има п њеких вјештачења а у приповијетци Игњатовићеној гледа се рогобатостима и нецривностима његовог писања кроз прете, ма да се зна, да Игњатовићев ни један сине без коректуре није за штапио. Него већа погрешка од ових је јест та, што је „Стражилово“ одмах у својој 1. броју похваљало дјело познатог Ђурковића „Албанију“,

чији је смјер управо гримас са српскога гледишта. Даље ми је примјетити, да је уредништво показало мало такта и деликатности, кад је одмах у II. и III. броју донијело приваз пријевода свога уредника и то у обину, који другима дјелима није до сад покловило. Толико о томе, што је тај лист донио, али има и нечега, што он до сад није донио а треба би да је то учинио, на име, да је опцијонио или управо осудио онај крајњи шпекулантски рад, што га једна тамонша српска књижара пред његовим очима чини. Или омаграти ли уредништво „Стражилова“, да то није посао књижевне критике да она треба све друго прије да претресе него оно, што је њој најближе и што је нашој књижевности од тих фактора највише нашкoдљиво?

„Стражилово“ је, као што рекох, боље од „Јавора“, али као боље је које је из те потребе постало, признаће, да се његов рад мора и већом мјером мјерити. Оно ће као добар лист наћи, то да није, и своје публике; али, као оно и послје ових тринаест бројева својих буде овако (по хатару?) радило, онда ћемо доћи до увијерења, да није добро књижевну вагу предати у руке професора, и ја ћу доћи до увијерења, да сам погрјешнио, што сам у овоме извјештају његову појаву као повољнију у овој књижевној години обилежио.

Што буде даље, јавићу вам оист.

X.

Синовац као стриц.

Шта љива игра у три чина.

(Наставак.)

ЧИН ТРЕЋИ.

Призор први.

Обрштар Угриковић улази. Непознано вић.

Обрштар. Ваш је ђаво морао сада донјети овога натароша на вечеру! — Е мој синовац ћера своју све једнако.

Непознано вић (улази). Барем сада мислим да имам пред собом стрица, а не синовца.

Обрштар. За цијело! Ја сам; о томо не сумњајте!

Непознано вић. Ја имам доста разговора с вама, господине Угриковићу.

Обрштар. Ја то знам и сам, драги ђетљу! Ти ћеш и с ума саји од иједа. — Али не чините никаква насиља, пријатељу, молим вас! Сјетите се да је мој синовац овај, те вас је увиједио. — Ја вам ништом ријоц од поштења, да ћето ту ствар на мене оставити, да га за то казим.

Непознано вић. Али ми ипак допустите —

Обрштар. Не допуштавам ништа! — Ништа! Јесте ли чули? Од тога неће ништа бити! Ви сте млади људи увијек такви! Ви се не знате на никакво други начин разрачунати, него одмах један другоме нос да окинете.

Непознано вић. Али то није код мене тако. Него чујте једном.

Обрштар. Ништа, ништа! — Боже мој! Та и ја сам млад бис! — Али... али — ти се не иједи! Ти ћеш бити мој зет! Мој зет на сваки начин — Тако!

Непознано вић. Вашу доброту, паше пријатељство примам ја с највећом захвалношћу. — Него, како сада ствари стоје — чујте! — Обрштар (насно.) Ништа! Кажем вам: ништа! Ни једве ријечи више!

Призор други.

Гало Љуца са два подофицира. Првашњи.

Гало Љуца. Глете, госпоно моја! Вам су сада пишели да јурине један на другога!

Непознано вић. Шта траже ови људи од нас?

Први подофицир. Слуга понизни, госпоно! Имам ли част да говорим с господином Угриковићем?

Обрштар. Угриковић сам ја.

Гало Љуца. А овај овђе, то је господин Непознано вић.

Непознано вић. Истина је. Али шта желите, госпоно, од мене?

Други подофицир. Ја ћу имати част вашу милост да поцратим.

Непознано вић. Мене да поцратите? Докле и камо? Мени није ниђе на на крају памети да пазљем одавце.

Подофицир (обрштару.) А мени је, господине, наређено, да вас причувам и на поље изведем.

Обрштар. Камо, господине, и зашто?

Први подофицир. Дочуло се да се ви кашите посејчи са овим господином.

Обрштар. Ја да се посејочем с Непознано вићем? А рашта?

Први подофицир. Јербо сте ви такмаци, јербо ви обојица љубите швер господина Угриковића. Овај господин овђе вјерени је ђевојке; њу му је отац одредио — а ви, господине, ви сте њен рођак и љубавник. — О ми знамо све!

Обрштар. Ви вијесте на правоме путу.

Гано Љуца (стражарима). Живе де! Не пустите да вас за нос вуку, господо моја! (господину Угриковићу). Драги, милостиви господару, скините већ образину са лица! Признајте, ко сте! Маните се већ једне игре, у којој не играте баш најбољу улогу!

Обрштар. Како, донове? То је све опет твоје масло!

Гано Љуца. Да, господару, ја сам све то тако удесио, ја не најчехем — ја се поносим тиме! Ја сам испунио своју дужност као вјерни слуга, кад сам неерни на пут стануо.

Обрштар. Ви ми можете слободио вјеровати, господо моја, онај кога ви тражите, нијесам ја; ја сам његов стриц.

Први подофицир. Његов стриц? Идите с милим Богом! Нама су већ казали да ви са свијем најличите стрицу, али та саичност не ће нас за нос повести.

Обрштар. Или погледајте ме мало боље! Ја носим васаузу, а мој синовац има своју рођену косу.

Први подофицир. Да, да, ми већ и то знамо зашто сте ви обојо вашег стрица узели. Тај номадић шаљиве игре био је мудро смисљен; јао нам је што та не можете до краја извршити.

Обрштар. Али, господине, чујте.

Први подофицир. Јест, кад би ми морали свакога слушати, кога имамо љубити, не бисмо се могли никак с мјеста макнути. Изволите за нама, господине Угриковићу! Поштанска кола већ чекају на поље.

Обрштар. Како? Што? поштанска кола?

Први подофицир. Да, господине! Ви сте вану посаду без питања оставили! Нама је наређено да вас с ове стоше у кола — смијестимо и у Крајину одвеземо.

Обрштар. Па то је опет масло овога пуштава! А, црно један!

Гано Љуца. Да, милостиви господару, то је моја наредба. — Ви и сами знате колико сам вас савјетовао да не остављате Крајину без допуштења.

Обрштар (движући батину). Не, тако ми Бога, ја се не могу више удржати. —

Оба подофицира. Ублажите се и умјерите, господине Угриковићу!

Гано Љуца. Дрште га, господо! Молим вас! Тијем се награђује онај коме човек има бити захваљан. Ја сам вам можда живот спасао преиријечавши овај меџан, а ви бисте мене на мјесто убили, да можете од ове господе.

Обрштар. Шта да се ради сада, Непознановићу?

Непознановић. Што се не позовете па особе, које вас познају?

Обрштар. На којега ђавола? Моја жена в моја швер вапило су — моја синовична вје овђе — царијели је свијет погнуво, зашто је мени потреба.

Непознановић. То онда не остаје друго но путовати у Крајину.

Обрштар. То је ђаволски посао!

Први подофицир (Гану Љуца). Ама јесте ли ви баш увјерени да је ово синовац?

Гано Љуца. Наравно! разумије се! Стриц је далеко, далеко! Него на посао! Не оклијевајте!

ПРИЗОР ТРЕЋИ.

Кочијаш. првашици.

Кочијаш (пјан). Е! Ала! Де! Хоћете ли брао, господо! Моја коњи чекају има већ дебели сат пред кућом, а ја нијесам дошао да чекам.

Обрштар. Шта тражи то момче?

Први подофицир. Ово је кочијаш, те ће да вас одведе.

Кочијаш. Гле! Хоћете ли ви, Јуре, путовати! Ви сте брао послове свршили: вечерас дошли, па нас већ одлазите!

Обрштар. Како ти то знаш?

Кочијаш. О! о! Гле ти њега! Нијесам ли ја вас овђе прије довео? Као што видите, господине, ја сам добро употребио ваш новац. — Да, да, кад ми човек даде штегод да пошине, о! ја ћу одмах да извршим своју дужност и његову намерју!

Обрштар. Што говорите то, ђетићу? Мене си ти довео? Мене?

Кочијаш. Та да, вас, господине? И ђаво нека га понесе! Сво овђе и вашег слуге, који је пред нама омакао. — Здраво, брате лопове! — Јест, Бога ми, баш ми је он на тајно казао, да сте ви неки Јуро Угриковић, који без допушта из Крајине овамо долази.

Обрштар. Како то, виноговићу? Јесам ли ја то био?

Кочијаш. Да, ви! Ви, који сте свијем путем гласно говорили, и на једној стаџији узвикнули: О моја Милце! Ружо моја! Моја ањелска рођачице! — Како? зар сте то већ заборавили?

Гано Љуца (Обрштару). Ја му нијесам од тога ништа казао, милостиви господару! Ко би још тако на јавном мјестима издавао тајне свога господара!

Обрштар. Свршено је, ја видим, ја морам у Крајину, ради грехова мојега синоваца. —

Први подофицир. Дакле, драги господине Јуре. —

Обрштар. Дакле, драги господине пратиоче, ја морам с вама, али против моје воље, вјерујте!

Први подофицир. То смо ми и научени, драги господине, да водимо људе против њихове воље.

Обрштар. Ти си дакле мој слуга?

Гано Љуца. Да милостиви господару!

Обрштар. Шљедователно ја сам твој господар.

Гано Љуца. Разумије се.

Обрштар. Слуга треба да смиједи свога господара — ти ваља да идиш са мном у Крајину.

Гано Љуца (у себи). Ето ти му га ђаволе! Кочијаш. Разумије се. — Марш!

Гано Љуца. Врло ми је жао, да вас наљутих, господару. — Ви знате колико сам ја вама привржен — ја ћу вам то дјелом показати у овај час — али ви знате, како жарко љубим ја своју жену! Ја сам је данас погла тако дугог растанка опет видео! Она ме сиромашница таквом радошћу и весељем примила, да сам ја одлучио: никада је више не остављати и од вас сада отпуст питати. Ви ћете се сјетити да ми већ од три мјесца најесте службе платили. — Ви сте ми дужни. —

Обрштар. Ја сам ти дужан триста батина, виноговићу!

Први подофицир. Господиње! ви немате никаква права, да овог поштеног слугу на срамно у Крајину водите тим више што сте му и плату дужни.

Обриштар. Ништа, ни пребијеве мангуре нијесам му ја дужан.

Први подофицир. То опет немате никаква разлога, да га батинама пирајујете.

Непознанивић. Ја ћу гледати, да му поможем. За љубав божију отпуњујте, господиње Угриковићу! Ја сам слободан; покренућу своје пријатеље и повратићу вас прије зоре сутраг.

Обриштар. А ја ћу наградити кочијаша, само неки лгано бера, да моје узмогу пристићи. (Кочијашу.) На, куме! Испиј ово у моје здравље, али да ме одвезеш.

Кочијаш. Као на крила.

Обриштар. Не тако! Не мислим ја као на крила лобсти!

Кочијаш. Ја ћу вас тако возити као да вас љаво носи.

Обриштар. Одило љаво тебе и све твоје, јлана натрице! Ја ти жељо —

Кочијаш. Ви се морате журити! И ја! Немајте брину! Јурићемо напријед да ће све саме икоре из копита сканати (одлази).

Обриштар (за ким). Да се човек помама! Привећу, чуј!

Непознанивић. Умиристе се! Ваше путовање не ће дуго трајати.

Обриштар. Ја мислим да је данас цијели пакло на слободу пуштен.

(Одлази, први подофицир слајеједи.)

Непознанивић (другоме подофициру). Дођите, господиње, слиједите ме, јербо љам је тако наређено — али ја вам напријед кажећу да не ћу општегити ваших ногу! И ако сте мислили да ћете ноћас спавати, то сте се љуго преварили, јер ћемо ми цијелу ноћ на путу бити.

Други подофицир. Како вас је воља, милостиви — немајте никакву обзира — слуга непознат, господиње. Гаио Љуца! (Непознанивић и други подофицир одлазе.)

(Свршише се.)

Мајека ноћ или Утопљеница.

Прича из малоруског живота

И. В. Гогоља.

(Наставак.)

IV.

Момци се веселе.

Свјетлост се виђела још само у једној кући на крају дугачког сеоског узлице. То је стан сеоског кмета. Кмет је већ поодавно вечерас и, по свој прилици, давно би већ заснао; али у то пријеме код њега је био један гост, који је дошао да прави фабрику од шпирита за једног посједника, који је имао ту, међу слободнијем мозицима, један комад своје азмље. На почасном мјесту, под иконама, сједио је гост — омаљс, дебео, са мазијем, које се вааза смијеше, очима, у којима се огледало задовољство, с којим је он пунио своју кратку луцу, час — по час — притискајући претом дуван, који се брине претворио већ у пнео, а уз то непрекидно плуцкајући. Дим, као

облак, брзо се издизао над њим, заматавајући га у сивасту маглу. Изгледало је, као да је пироски димњак с какве фабрике, пошто му је додијало већ дубити изнад крова, научно мало проштети се, то се сад озбиљно поседно за стол у кући сеоског кмета. Испод нога стрчили су му кратки, а добели бркови; али су они тако нејасно промањали се кроз дувански дим, да су изгледали више као миш, који је фабрикант ухаатио и сад држи у својим устима, тјеме кварићи постојао и монопол амбарном мачку. Кмет, као домаћин, сједио је у самој кошули и платненјем палварама. Његово орловско око, као 'по ти сунце пред вече, почело је мало-ме-мало жмиркати и тамнити. На крај стола пунио је један од сеоскојех досечара, који су сачињавали чету њавег кмета; он је, из поштовања према домаћину, сједио у кучини.

„Кад мислите, рече кмет, окренувши се фабриканту и мећући знак крета на своја уста, која тај час страхоуито зјаеунаше, „дворшита ту вапу фабрику?“

„Ако Бог да, још све јесени, може бити, да ћемо посао отпочети. На Покров, сими би се онкада дига, да ће господињи кмет моји „десати мислоте“ и шарати немачке колаче овом цијани.“

Пошто фабрикант изговори ове ријечи, као да му неста очију; мјесто њих навукоше се зраци де самјех ушају; цијело тијело тресале се од смјеха, и веселе губице за један часак остаивше луду.

„Дај Боже!“ рече кмет, изразивши на својем лицу нешто малик на осмијех. „Досад још, хвала Богу, нема тако много пивница. А у старо доба, кад 'но сам ја пратало царску порејаславскијом лутом, још окојиши Везборозко . . .“

„Е, свате, баи си се сјотио тог времена! Тад од Кременчуга па до Ромља није било ни дајно пивнице. А сад . . . Јеси ли чуо, шта су измислили проклати Нјемци? Брзо ће, веле, пећи ранију но на дрвима, као сви честити рипшани, него тамо онаком паром.“ Изговарајући ове ријечи, фабрикант је размишљајући нагло на стол и на раширение на њему своје руке. „А како то паром — тако ми Бога ве знам!“

„Ама како су манити, Боже опрости, ови Нјемци!“ примјетиће кмет. „Ја бих их свијех тогагом, пасје синове!! Је ли то игђе чувено, да што на пари може заварети? Тако човек ожди чорбе купусне не би могао принијети устима, а да не испече губице, мјесто младог прасића . . .“

„И ти, свате“, уплете се свастика, која је сједила на пећи, „намјераваш све вријеме живити код нас без жено?“

„А шта ће ми она? Ајде до, да је што добро!“

„А зар налазиш да није лијена?“ уштаће кмет, погледавши својим орловскијем оком.

„Како лијена! Проји се јадан! Стара, ја к бис. Лице избраздало борама и више личи на празну новчану кезар.“ И ниско здање фабрикантово опет се из темелја потресе од великог смјеха.

У то вријеме стаде нешто шпачати око прата: врата се растворило — и сељак не спајајући шубаре, прекорачи преко прага и стаде, као размишљајући, на сред собе, зинувши и разгледајући нешто таван. То је био паш познатик — Каленик.

„Е, ево ја и кући доћох!“ говораше он, сједијући на каулу крај луцу, ни најмање не се обаирући на присутне ту. „Видиш ти, како је отегао љавољи спн, сотопа, нут! Идеш, иден, и никад краја!“

Као да ми је неко ногу преломио. Нађидер тамо, бабо моја, кожих, да га прострем. Крај тебе на пећ нећу доћи, Бога ми небу; ноге мо болу! Нађидер га; тамо је он неће под иконама; назив само, бабо, да ми не изврши лонач са стученомјем бурмутом. Изв боље, не тичи! Ти, може бити да си пјана данас... Нека, ја лу наћи.“

Каленик се попридиже малко, али нека неодољива сила као да га је приковала за клуцу.

„Ово је дивно“, рећи ће кмет: „дошао је у туђу кућу, па ти ту цаређује, као да је дома! Изведите га, док је још читав!“

„Нека га, свате, нек мало почине!“ рече фабрикант, хватајући га за руку. То је врло користан човјек: да је повише оваквијех — фабрика би наша дивно напредовала у мало времена...“

До душе, није доброта фабрикантова пазвала горње ријечи. Фабрикант је вјеровало у чварење и неке знакове, и исти час оћерати човјека који је већ био на клуцу, код њега је значило павући на се какву несрећу.

„А што ће тек бити, кад старост дође!“ гунђаше Каленик, лијегајући на клуцу. „Ајде де, да сам пјан, тако да речем; али јок, тога није, вијесам пјан. Бога ми, пијесам пјан! А што као да лажем? Ја би ово исто рекао и самоме кмету. А шта је за ме тај кмет?! Нека цркне, пасји сви! Ја плујем на њ! Да Бог да, да преко њега, хоравог јавола, кола пријеђу, па да га свега изгњече! Што он облијева луде на мразу...“

„Е, е! Увалдила се свиња у собу, па хоће п ного на стол“, рече кмет, лутито се докљути са свог вјесте. Али исти час повелик камен, развојени прозор па хиљаду комадића, свали му се под ногу. Кмет застале... „Да ја само могу дознати, говорио је он, падижући камен, који је ово обешечавао, да би га научно, како ће он бацити други пут! Гле то! Ђаволе работе!“ настави он, разгледајући га на руди ватреном погледом. „Да Бог да се удавио с овјем камењом...“

„Чекај, чекај! Боже те сачувај, свате!“ прихвати ублијешени фабрикант, „Боже те сачувај, и на о-пози и на овом свијету, да благоспљаш кога гођ таквијем благословом!“...

„Гле ти њега, како брани! А нек он пропадне, пасји сви, који гођ је ово учинио.“

„Шевој ни да помислиш, свате, тако што! Ти, вјадда, не знаш, што се догодило са мојом таштом покојном?“

„Са таштом?“

„Е, е, са таштом. У вече, мало, може бити, рапне, него ово ноћас, сјели смо вечерати: покојна ташта, покојни таст, и још највијани и највијаница, па и неколико ћенс. Ташта изаела била нешто галушка, а из повећег казана у ваган да се мало охладје. А послје работе сви смо били гладни и нијесмо шћели чекати, док се галушке охладје. Набадајући их на подугачке дрвене сице, почесмо их јести. Наједанпут не знамо, оклен ли, како ли, бану неки човјек, није се зна, ког је рода ни племена, па замоли, да му допустимо, да и он сједне за трпезу. А како да не нахранимо гладна човјека! Дадосмо му сицу. Али јест: гост прождре галушке, као крава сјено. Док су други једва узјели једну и пружили руку за другог, дво је било глатко као госпоцки под. Ташта насве још; мисли, гост са најео, па ће мање већ ждерати. Али то није тако: он још боље — брже их салвијеташе! и други ваган испраши!“ „А да Бог да се удавио тијем галушкама!“ помилија гладна ташта;

кад наједанпут онај се превали п леже. Прискочило к њему — и душу већ бјеше испустио, удавио се сиромом!“

„Тако му је и требало! рече кмет.“

„Тако би требало, али је дружије изашло: отад ташта никад се смирити. Тек ноћ наставе, мртвца се вуче, сједне на димњак, проклет враг, и галушку држи у зубима. Дају је све мирно, ништа се не чује за њ; али тек се стано мрчати, погледај на кров, већ је оседлао пасји сви димњак...“

„И галушка у зубима?“

„И галушка у зубима.“

„Чудновато, свате! Чуо сам ја још нешто слвчно за покоју...“

На томе се кмет заустави. Под прозором се чуо шум и блате итрача. Испрва тијо јекнуше жиде на таштури, и њима се придружи један глас. Жиде зајечаше јаче; неколико гласова почеше пјовати неку пјесму, у којој етрашно грђаху кмета.

„Баш лијепа пјесма, свате!“ рече фабрикант, нагибајући малко на страну главу и окретећи се к кмету, који се бјеше чисто скаменио од чула, како су се свијели усудати, да онако зборе за њ. „Лијепа је пјесма! рђаво је само то, што кмета свиожињу не баш најирејотије!“

И он опет метне руке на стол спремајући се слушати даље поменути пјесму, а у очима му се огледаше особито неко задовољство, кад се чуше под прозором свијех и гласови: „нано! нано!“ Али најљива посматрач лако би увидио, да није само знаенађење задржавало кмета на једноме мјесту. Тако само вјешти стари зачак допушта понекад невјешту мшну трчарати око свој репа, а нештум хитро кроји план, како ће му пресејати пут у руку. Још је једно око кметово гледало кроз прозор, а већ рука, пошто даде неки знак десечару, држаше се за дрвену ручицу од врата, и наједанпут подиже се страшно вриски на сокицу.

Фабрикант, осим многијех другиж врлина, био је још и врло радознао, па хитро наунивши душу, истрча на узицу, али се моци већ бјеху разбјегли, пренувши на све стране.

„Не, ти ми но ћеш утећи!“ викаше кмет, вукући за руку неког човјека у изирањеном црном брављем кожиху. Фабрикант удучо прилику, те притрча, да загледа у лице једноме од оних, што бјеху дигли на главу цијело село; али у страху откочи назад, видјевши дугачку браду и страшно намазано лице. „Не, ти ми во ћеш побјећи!“ викаше кмет, нукући даље у ходник свог заробљеника, који, нимало се не противећи, мирно ишао за њим, као у своју собу.

„Карпо! отвори тај подрум!“ рече кмет десечару. „Ми ћемо га сад у мрачни подрум! А послје ћемо пробудати пасара, окупићемо десечаре, похватаћемо све оне лумпове, па ћемо, колико је данас, свиња из и сентенцију изрећи!“

Десечар заветекта малијем катицем у ходнику и отвори подрум. У то исто врјеме заробљеник, користећи се мраком у ходнику, наједанпут отисе се са необичном снагом из његовијех рук.

„Куд ћеш?!“ повикаше кмет, узхвативши га још јаче за јуку.

„Пусти ме! то сам ја!“ чу се тинак неки женски глас.

„Не помаже ти! Не помаже ти, брајко! Скич, ако оћеш, баш и као саму јаво, а не као бабетина, нећеш ме преварити!“ и гурну га у мрачни подрум тако, да је једин заробљеник јекнуо, панувши на под;

а кмет, праћен десетаром, пође у кућу писареву, а за њим, као вапорир, димљаше фабрикант.

Сва тројица су ишла размшљајући, оборивши главе доље, кад наједанпут, баш кад су шлепа окренути у неку мрзину уличцу, сви једнак на сав глас повикаше од жестоког ударца по челу, а у одговор њима повика им нево исто тако из мрака, Кмет, зажмуривши једино своје здраво око, пре-
неражен од чуда, угледа свог писара са четри десе-
чара.

(Наставље се)

ПРИЛОЗИ ЗА ИСТОРИЈУ ЦРНЕ ГОРЕ.

Писмо владике Петра I. (светога) којим по-
зива житеље Боке Которске да дају прилоге за ви-
дање једне православне цркве у Котору:

„Петар Божијегу Милостајегу православног во-
сточнага исповједанија смиренга Митрополитг Черно-
горски, Скондериски и Приморски, и Всеросепакога
императорскаго ордина светога великаго Књазја
Александра Невскаго Кавалера.

Понеже православног восточнога не унијатска-
го исповједанија у цесаро-краљевски град Котор жи-
вљушија христијане, не имјејуци ни током једину и
то весма малују и тјеснују церков свјатаго апостола
и евангелиста Луки храм, у којем ни четвертаја
част народа в молитвеноје времја к богослуженију
поместити се не может, испросивше чрез находјашча-
госја в оном градје коменданта и кавалера Томаса
Бради подноје дозволенје (својега оца) прејде от
венецијанској републики имјети не могли, намерени
нишъ ири сем дозволителноу стужаје онују церков
јелико довљеет распростраивши возобновит. Но бу-
дуцини сдла их к совершенију тог свјатаго и бого-
уднога дјела весма сут слаби и недостаточни, того
ради призраја на прошенја их, и набљудаја долж-
ност настирекаго званија, просгирају чрез сије ни-
саније везде к вносним и знаменитим и духовнаго и
мирскаго чина богоудобним господам и господам
и ко вејем в обшчем вејакаго званија једновјерним
собратјам, љубљаним Христоу церков и благоље-
није јеја, усердјеишија препоруки и моленија моји
да би от богоданого имјенија на осозданије сего
храма возможноје вспоможенје учинит не отреклис.
К тому же јелико в сеј книзи, по најписаногј форми,
собствено-ручно имја своје, с означенијем подавае-
маго числа новац, написат благоволия; за что они
христијани објазани будут таковим благодарјељам
вјечноју благодарностију; а ја, с церковију, непре-
стану на всегда о здравју, благостејанију и о спа-
сенију душ тјех доброхотних датеља теплија и свја-
шчевнија ко весчедрому Богу восилати молитви.

Дана сија просителнаја книга, рукоју нашеју
подписанаја и печатом обичним утврђенаја в бого-
храмимог Черној Горје, при митрополитској катедрал-
ној резиденцији на Цетиње Маја 9 числа, љета Хри-
стова 1880.

(М. П.)

№ 193.

Петр Петровић.

Секретар: дјакон Алексјеј.

Писмо ово дао ми је преосвештени г. Герасим
епископ бокоторски и дубровачки. Оригинал је
својина првве св. Николе у Котор. Писмо, колико
свој могао дознати, није још није лапштамино. Пи-
смо ово, при мноштвима дружијем свједочанствима,
даје нам још једно свједочанство више о очинској
бризи Петра I. (светога) о његовој православној ца-
стви у Боки Которској.

Додајџи који наступишо у Јевропи почетком
XIX. вијека, који у мало што не окренуше сву Јев-
ропу врхом дну, учинише те се ова света жеља вла-
дик Петра не испуни.

Марко Драговић.

КОРЕСПОНДЕНЦИЈА.

Са дружињи „Будућност“, Карловац (Хрватска). —
Послали смо Вам августалих 10 бројева, заједне са бр. 12.

Господ. Стеву Н. Митровићу, Carson City (Nevada,
U. S. of America). — Шаљемо Вам данас све бројеве „Црно-
горске“ од почетка године. Претплата за Америку износи на
годину 15 франака. Новце можете послати на г. Петра Рамда-
новића у Котор.

Господ. Илији Видблји, Кушеш. — Послали смо Вам
све бројеве „Црногорске“ од почетка ов. г. и шаљемо Вам даље
редом до 1. Октобра.

Господ. Крсту Николајевићу, Пежаревац. — По-
слали смо Вам по други пут 7 бр. „Црногорске“. Ако га ни сад
ниште не примили, не хтега да пишам ни примити, јер мора да је
погнио под цензуром београдском.

Пошт. кинжари Браће Јовановића, Панчево. — П-
лет Вам јављамо, да се „Црногорка“ редовно шаље аварској
Читавини у Крагујевац. Уверили смо се о то и у наших
книгама, где јој је претплата заведена под бр. 54, и при
експедицији и на пошти овдашње. Е већ више не може се тра-
жити од нас.

CRNOJEVIĆ

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Почетком мјесеца Априла отвара се нова
претплата на „Црногорку“.

Цјена је за Црну Гору, Аустро-Угарску
Босну и Херцеговину:

На годину . . . . . 4 фор. — а. в.

На по године . . . . . 2 „ — а. в.

На три мјесеца . . . . . 1 „ — а. в.

За све остале земљегодишње 15 франака.

Претплата нек се упућује на г. Петра Ра-
мдановића у Котор.

Свијем бројевима од ове године мо-
жемо још послужити.

Цетиње, 20. Марта 1885.

Администрација „Црногорке“.